

Како је стратешко савезништво Турске и Израела, двеју војно најзнатнијих и економски најдинамичнијих држава Блиског истока, могло да се извргне у сукоб стратешких димензија? Како се могло да се догоди да кључни савезници САД у источном Медитерану не прихвате посредовање патрона у питању инцидента са хуманитарном флотилом који се пред зору 31. маја прошле године изродио у трагедију на палуби брода „*Мави Мармара*“? Како је могуће да се савезнице поред таквог посредника нису у тишини, како је долично, након инцидента нагодиле шта коме треба да буде надокнађено, шта речено а шта прећутано? Шта је по среди и да ли се то Србије тиче?

Пишући о позадини инцидента „*Мави Мармара*“ јуна претходне године изложио сам [\[1\]](#) кратак преглед историје сукоба Израела и Турске оцртавши к томе промене у стратешком окружењу којима је основни покретач слабљење утицаја и угледа САД. Пред јавност сам изашао са тезом да се ради о промишљеној провокацији Истанбула [\[2\]](#)

коме је инцидент послужио да покуша да, заступајући Хамас и користећи се формалном могућношћу уоченом у формулацији једног параграфа мањег уговора између Израела и Палестинске Аутономије [\[3\]](#)

, угура ногу у задња врата израелско-палестинског сукоба, питање Газе. [\[4\]](#)

Сама пловидба флотиле имала је за циљ да пробије поморску блокаду области Газе коју је Израел увео током рата против Хамаса децембра 2009 - јануара 2009. године. Сврха преузимања улоге у сапунској опери блискоисточне политике била је чврста намера Ердоганове владе да Турску у арапску политику врати као прворазредну силу, незаобилазан фактор у решавању (продужавању, како вам драже) израелско-арапског сукоба. Написао сам, такође, да су САД, Египат и Израел пропустили да схвате да је афера „*Мави Мармара*“ доказ да је турска понуда да учествује у решавању израелско-арапског сукоба била *an offer you can't refuse*

Обамина турско-мисирска мусака

Прво путовање америчког председника Барака Обаме у иностранство у априлу 2009 године водило је у Лондон на самит Г-20, у Стразбур на самит НАТО, у Праг на самит Европске уније те, на самом крају, у Анкару и Истанбул. Симболичан значај итинерера потврђује текст говора којег је 6. априла одржао у турском парламенту. У том тренутку свеж председник САД, који је распламсавао наде лакомислених више него што су искусни стизали да их потпирују, дао је све од себе да Анкари унапред да уверљиву основу да намере његове администрације тумачи у властитом интересу. Обама је отворио говор речима да је дошао да „обнови савез“, будући да је Турска „савезник од критичног значаја“

који је

„важан део Европе“.

К томе

„САД снажно подржавају намеру Турске да постане део Европске уније“

. Обновљено партнерство САД и Турске базирао је на три кључне премисе: Америка није у сукобу са исламом, Турска је демократска држава, постоје

„изазови нашег времена“

пред којима две земље треба да стоје заједно и да раде заједно. Обама је говорио о Јерменији и Нагорно Карабаху, Кипру, Ирану, док је за проблем Курдистана рекао да се „... Ирак, Турска и САД суочавају ... са заједничком претњом тероризма. То укључује Ал Каиду ... То укључује ПКК.“

[\[5\]](#)

Баш тим речима.

Посебан интерес буди речено о сукобу Израела са Палестинцима (и Арапима). „Сједиње не државе и Турска могу помоћи Палестинцима и Израелцима“

да дођу до две државе за два народа користећи сваку прилику да се у том смислу оствари прогрес

„као што сте ви учинили помажући преговоре између Сирије и Израела“

[\[6\]](#)

Покушавајући да избегне да се одреди према подршци турске владе исламистичком Хамасу који од јануара 2006. има легалну али нелегитимну већину у целој Палестинској аутономији те након пуча од јуна 2007. самостално влада облашћу Газе, Барак Обама је рекао да „

Попут Сједињених држава и Турска је била пријатељ и партнер у израелској потрази за безбедношћу. (...) Ми треба да пружимо руку оним Палестинцима који су у оскудици

Пише: Синиша Стефановић
субота, 08 октобар 2011 14:22

истовремено им помажући да ојачају своје властите институције. Ми морамо да одбацимо употребу терора и да признамо да је израелска забринутост за безбедност легитимна.

[7]

Тиме је Обама, очигледно ништа не питајући Израел нити сугеришући потребу да пре било чега другог чувени инцидент из Давоса

[8]

буде јавно заглађен, Турску позвао да заједнички раде на питању израелске безбедности кроз јачање палестинских институција и одбацивање употребе терора.

Говором о новом почетку 4. јуна у Каиру додатно је охрабрио Турску. Обама је „нераскидиву везу“

САД и Израела базирао на

„културним и историјским везама и на признању да су корени аспирација на јеврејску домовину у трагичној историји која се не може оспорити“

вековног прогона и Холокауста као фактичке и непорециве кулминације. Та изјава носи импликацију од пресудног значаја: он није поменуо са становишта исламског тумачења историје непостојеће право Јевреја на области између реке Јордан и Медитерана већ је легитимитет јеврејске државе базирао на трагичној историји прогона и живота без домовине.

Томе је додао да је исто тако неоспорно да је *„Палестински народ – муслимани и хришћани – патио у напору да стекне домовину“*

, да је ту реч о

„два народа са легитимним аспирацијама, сваки са својом болном историјом што компромис чини недодатљивим.“

Из тога следи да је легитимитет Израела у корелацији са решењем патњи Палестинаца те да решење, будући да је компромис недодатљив, треба да дође са стране. С тим је непосредној у вези његов став према безбедности Израела. Обама је, наиме, рекао:

„Као што пустоши палестинске породице, продужена хуманитарна криза у Гази не служи безбедности Израела ...“

заједно са

„Сједињене државе не прихватају легитимност продуженог израелског насељавања“.

[9]

У програмском говору одржаном на Универзитету Бар Илан десет дана након Обаминог у Каиру израелски премијер Нетанјаху му је без увијања поручио: *„Право јеврејског народа на државу у земљи Израеловој не проистиче из катастрофа које су погађале наш народ. (...) Та трагична историја беспомоћности објашњава зашто је јеврејском народу неопходна суверена снага самоодбране. Али наше право да подижемо нашу суверену*

Пише: Сениша Стефановић
субота, 08 октобар 2011 14:22

државу овде, у земљи Израеловој, издиже се из једноставне чињенице: ово је домовина јеврејског народа, ово је место где је настао наш идентитет

“
[10]

Све то је за Ердоганове уши звучало као мујезин: Турској су широм отворена врата да се умеша у палестинско питање док су САД и Израел у очигледном раскораку око фундаменталних принципа. Тај се раскорак током 2010 године, према очекивању, претворио у провалију пропалог покушаја обнове преговора између Израела и Палестинске аутономије. [11] Онима који још увек не виде где је оправдање за турско поступање у погледу хуманитарне флотиле и инцидента „
М
ави Мармара

“, поновићу још једном:

„Као што пустоши палестинске породице, продужена хуманитарна криза у Гази не служи безбедности Израела ...“

Није никакво чудо Барак Обама није био у стању да спречи сукоб савезница. Он му је, наиме, кумовао.

Давутоглуов пилав са преливом од логике

Говорећи у јавним приликама за време боравка у Турској Барак Обама је изрекао нешто више од десет хиљада речи међу којима се комбинација “**model partnership**” појавила само једном, 6. априла у Анкари. У одговору на новинарско питање изречена је у следећем контексту: „

Мислим да постоји

—

да је највећа шанса за изградњу јачих америчко-турских односа у препознавању тога да Турска и САД могу да изграде

узорно партнерство (
model partnership

)

у коме већински хришћанска нација и већински муслиманска нација, западна нација и нација која се шири на два континента

--

да можемо да створимо модерну међународну заједницу узајамног поштовања, која је безбедна, која је просперитетна; да у њој не буде напетости, неизбежних напетости, између култура што сматрам да је од изузетне важности

.

“

[\[12\]](#)

Због су две речи изговорене изван оквира унапред припремљеног текста толико значајне? Да би се разумела логика и начин деловања турске спољне политике.

Већ 1. маја 2009 место министра иностраних дела у влади Турске преузео је професор Ахмед Давутоглу, теоретичар међународних односа који је од новембра 2002 у својству неакредитованог амбасадора служио као спољнополитички саветник премијера Ердогана. [\[13\]](#) Он је колико 2. јуна у Вашингтону, у оквиру годишње конференције о америчко-турским односима, образложио како је Турска протумачила говор у Анкари те како у том контексту разуме своју улогу. [\[14\]](#) Говор је базирао на

тумачењу речи

model

partnership

које је применио укупно 13 (тринаест) пута. Шта тачно те речи значе? Наше разумевање сажима се у датом преводу

”

узорно партнерство“

. Превод

„модел партнерства“

чини се мање адекватним како у контексту тако у изостанку одређеног члана

the

уместо неодређеног члана

a

(што у енглеском језику има веома велик значај) уз прецизније

model of partnership

или

partnership model

.

Још једном ваља нагласити да се не ради о унапред припремљеном тексту.

Давутоглу је ствар схватио другачије: питао се зашто је Обама уместо уобичајеног „снажног партнерства“ и „стратешког партнерства“ увео **model partnership?**

Превидевши да је Турска названа

„савезник од критичног значаја“

Давутоглу креће у извођење логичког низа:

„када сам то интерпретирао помислио сам да је председник желео да подвуче јединствен карактер тог односа. Модел значи јединственост и прототип; не обичан однос, прототип односа између двеју земаља. Стога, ми би требало да поставимо друга питања: зашто је овај однос прототип за остале?“

[\[15\]](#)

Машала.

Том је приликом представио веома интересантно виђење америчког интереса: САД треба да одговорности водеће светске силе деле са регионалним силама у питањима у којима су оне непосредно заинтересоване, упоредо се са њима везујући институционално у свим аспектима и на свим нивоима сарадње. Захваљујући свом јединственом географском положају у центру „афро-евроазијског подручја“ и карактеру који је наслеђе мултикултуралности и мултинационалности Отоманске царевине, Турска јесте тај модел партнерства. У тим областима, које Турска назива комшилуком, она води политику „нула проблема“: у области Кавказа, црноморској и прикаспијској области, централној Азији, Блиском истоку, источном Медитерану, и на Балкану. То су подручја у којима догађаји непосредно утичу путем пореклосних и других веза на мир турског грађанина, тиме на унутрашњу политику демократске државе. Давутоглу Турску види у позицији фактичког закупца посла одржавања мира и међународног поретка у областима од својег непосредног националног интереса. „
Ми у Анкари не можемо да чекамо да криза дође до нас. Ми морамо да зауставимо кризу без обзира да ли је у Палестини, да ли је у Босни-Херцеговини, Грузији, Осетији или Азербедџану или централном Ираку или јужном Ираку. Морамо да будемо свуда.“

[16]

Ко год да је тада помислио да се ради о празном хвалисању могао је да се увери у супротно читајући Давутоглуов чланак објављен годину касније у америчком магазину „Форин Полиси“ (*Foreign Policy*). „*Демократизација Турске захтева да интегрише друштвене захтеве у своју спољну политику, као што то раде све зреле демократије.*“ Турска има визију развоја („*Визија 2023.*“) којој су основни циљеви пуна интеграција у ЕУ и улазак у клуб десет најразвијенијих држава: „*Први корак те визије је интеграција спољнополитичког дискурса Турске у свој национални дискурс.*“

[17]

Анкарска баклава

Ако у овом часу не може да се са потпуном сигурношћу и са довољно доказивих аргумената тврди да је Турска у инцидент „Мави Мармара“ ушла с намером да докаже да је начинила горе поменути „први корак“, онда је очигледно да је одлучила да га у ту сврху употреби. Инцидент се догодио у раним часовима понедељка 31-ог маја 2010. што је дипломатији дало додатних шест часова, колика је временска разлика према Њујорку.

Пише: Синиша Стефановић
субота, 08 октобар 2011 14:22

То је Ахмаду Давутоглуу омогућило да још истога дана, у време масовних антиизраелских демонстрација у Турској, изађе пред Савет безбедности (у коме је Турска је била несталан члан) говором дугим, изванредно оштрим и вишезначним. Није недостајала логичка бравура налик вашингтонској: *„Ипак, флотилу сачињавају грађани 32 државе. Сви цивили, представљајући много вера: хришћанство, ислам, јудаизам, људи сваке вероисповести и порекла . То представља савест међународне заједнице. То је модел Уједињених нација. Према томе, то је био напад на Уједињене нације и њихове вредности.“* Оставивши за ову реторику по страни, премда је изузетно занимљива и значајна, окренућемо се трима групама предочених захтева.

У првој групи тражено је да се Израел јавно извине *„међународној заједници и породицама“* те да о свему буде поведена *„хитна истрага“* али и да *„Мора одмах да буде предузета одговарајућа међународна правна акција против одговорних власти и извршилаца ове агресије“* . Друга група односи се на моментално пуштање заточених људи, враћање бродова и терета, али то да *„фамилије погинулих, рањених, невладине организације и бродске компаније морају бити у потпуности обештећене“* . Трећа група захтева односи се на област Газе: да *„блокада Газе мора бити одмах прекинута и мора бити дозвољен (искрцај) сваке хуманитарне помоћи.“*

[\[18\]](#)

У Председничком саопштењу, авај, од захтеваног се нашло само оно што се односило на пуштање заточених и враћање бродова. Осуђују се *„акти који су резултовали“* губитком живота и рањавањем цивила; Савет безбедности је *„примио к знању“* захтев Генералног секретара и позвао на брзу и непристрасну истрагу у складу са међународним стандардима; питање укидања блокаде Газе враћено је у оквир ранијих одлука СБ и мировних преговора.

[\[19\]](#)

Већ другог јуна, среда, у турском парламенту се на захтев опозиције (мени доступан званични парламентарни извор не каже које групације) дебатовало о предложеном тексту декларације мера према Израелу. Владајућа АКП је добар део дана провела у борби да предложена тврда формулација којом парламент од владе „захтева да преиспита“ односе са Израелом буде ублажена убацивањем линије према којој „парламент високо цени мере“ које је влада у том питању предузела. Премда у поседу сигурне већине АКП је након многих часова дебате поклекао под притиском. Јавним гласањем усвојена је варијанта која укључује захтев да Израел укине блокаду Газе, да упути јавно извињење те да плати компензацију породицама жртава, дакле оно што је тражено али није добијено на Савету безбедности; од владе се, такође у складу са захтевом СБ УН, очекује да покрене процедуру пред међународним правним властима. „Парламент од владе Турске очекује да преиспита наше политичке, војне и економске односе са Израелом те да предузме неопходне мере“ закључено је, под претпоставком да за превод изабрана енглеска реч „*expects*“

исто то и једнако одређено значи и у турском језику.

[\[20\]](#)

Вративши се истог дана из Америке Давутоглу је стигао да изјави следеће: „*Будућност наших веза са Израелом зависиће о ставу (attitude) Израела*“

“

[\[21\]](#)

Сутлијаш а la Ердоган (за овде)

Није уобичајено да јасна партијска већина у парламенту изгласава нешто ублажену декларацију опозиције којом влади ограничава маневарски простор за постизање компромиса у спору са пријатељском државом. Није то, међутим, ни финта којим се појачава становиште пре преговора о компромису, што се види из Давутоглуове изјаве. Такво постављање ствари значи да се ради о ултиматуму. Када се загледа у природу захтева уочљив је проблем решив само потпуном израелском капитулацијом: питање

Пише: Сениша Стефановић
субота, 08 октобар 2011 14:22

поморске блокаде Газе. За разлику од извињења и обештећења због погибија, који су јасне правне природе па се дају решити формулацијама које би обема странама могле да дају основа да сматрају или представе да су тумачењем догађаја и нагодбом о надокнади добиле задовољштину, питање блокаде Газе је најпре међународно политичко и безбедносно па тек онда међународно правно у смислу слободе пловидбе. Чак и ако би га на првом месту схватили као питање слободе мора па онда као политичко и безбедносно запитали бисмо се када је то Турска постала поморска сила да се на овакав начин меша у питање слободе пловидбе? Или сасвим у духу реализма: ако се већ на овакав начин меша у питања слободе пловидбе где и зашто она мисли да пројектује поморску моћ? Овај моменат је, мислим, довољан доказ тези да је случај *Мави Мармара*

пример

„интеграције спољнополитичког дискурса Турске у свој национални дискурс“.

Већ чујем приговор: није логично! Зашто би неко стратегију остваривао почевши од најснажнијег? Зато што та стратегија није на почетку већ се извесно време остварује. То се јасно види ако се, примера ради, погледа улога Турске на Косову и Метохији, у Рашкој области, Босни и Херцеговини (Сарајеву). [22] То је, међутим, у овом случају мање важно. Важнија је чињеница да је свађа са Израелом због Палестинаца карта којом се на Блиском истоку увек добија, а Турској је сама дошла у руке. Тај је адут Ирану из руку отишао због насилног гушења нереда и мешања у Ираку, Хисбалаху због насилног освајања власти у Либану, а обома зато што су шиити па им већином сунитски Арапи не верују и од њих зазиру. Утицај у Дамаску је растао, мање због инвестиција, а више због ангажмана у Ираку, где имају чврсте заједничке интересе, и у питању Газе, јер је то шкодило Египту. Ко је ко на Блиском истоку одувек се видело према томе да ли и колико утицаја има на Леванту што значи да је то позорница на којој се може и треба профитирати приказивањем гламура економског раста и релативне друштвене стабилности. Осим тога, јавни спор са Израелом не доноси само наклоност арапске улице, већ и аплаузе турске махале: ко је једном посматрао рају приликом организованог дочека спортских шампиона разуме о чему говорим. Стога поступак Турске у случају *Мави Мармара*

и спора са Израелом представља модел.

The model.

Сутлијаш а la Ердоган (за понети)

Шест месеци након „*Мави Мармаре*“ један је очајни млади човек сам себе спалио у неком прашњавом предграђу негде у Тунису. Шибица којом је прекинуо један несрећан живот потпалила је пожар који је однео три арапска режима и до темеља омекшао још толико одневши у смрт многе хиљаде и претећи да ће да однесе још много, много више. Уговор о

миру Египта и Израела угрожен је по одласку Мубарака

[23]

што широм отвара врата за даље мешање у складу са филозофијом политике „нула проблема“; у решавању судбине Хамасовог покровитеља Асада Турска је узела пресудну реч; чланица је труста који је ће да черупа постгадафијевску златну коку. К томе, да не заборавимо да нагласимо, Ердоганов АКП је јуна ове године добио трећу по реду парламентарну већину коју, ако је судити према агресивности у унутрашњој и спољној политици, намерава да искористи да реализује последње, најкрупније елементе програма. Код куће то је устав који би уклонио последња кемалистичка ограничења, у иностранству то је улога хегемона у новом источномедитеранском/блискоисточном поретку.

---

[1] Синиша Стефановић, Рецепт Мави Мармара: састојци, историја, укус, *НСПМ Online*, 19. 06. 2010.

<http://www.nspm.rs/savremeni-svet/recept-mavi-marmara-sastojci-istorija-ukus.html>

[2] Употреба *Истанбул*, који је престоница владајуће исламистичке АКП насупрот *Анкара*, у коју је Кемал Ататурк сместио политичку престоницу секуларистичке Турске, суштинска је и намерна. Са колективном оставком начелника генералштаба, авијације, морнарице и војске од 29. јула 2011. та дистинкција више није неопходна. Сходно томе, на потоње време неће бити примењивана.

[3] Agreement on Movement and Access and Agreed Principles for Rafah Crossing, *Israel Ministry of Foreign Affairs*

, 15.11. 2005

<http://www.mfa.gov.il/MFA/>

(downloaded 14. 02. 2008)

[4] Само ће веома безазленом човеку на ум да падне могућност да је некаква невладина организација у таквом питању одлучивала и поступала на своју руку. Организација ИНН је у тренутку када се инцидент догодио већ била на црној листи америчке финансијске администрације због помагања Хамасу, што турској влади није могло бити непознато.

[5] Remarks by President Obama to the Turkish Parliament, Turkish Grand National Assembly Complex Ankara, Turkey, *The White House Office of the Press Secretary*, April 6, 2009 <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-turkish-parliament> (downloaded 10. 04. 2009)

[6] Мисли се на индиректне преговоре које је Ехуд Олмерт водио са Сиријом упоредо са преговорима о коначном решењу израелско-палестинског сукоба у оквиру *Анаполис процеса*.
Махмуд Абас је одбио Олмертову понуду уговора и разграничења да би недуго потом избио Рат у Гази (децембар 2008 – јануар 2009) који је значио аутоматско повлачење Сирије. Бушова администрација је с негодовањем гледала на цео процес како због пробијања политике изолације према Дамаску тако и због тога што је од половине другог мандата нова конгресна већина трчала да мисијама Ненси Пелоси и Џона Керија рехабилитује Асада.

[7] *Like the United States, Turkey has been a friend and partner in Israel's quest for security. (..) We must extend a hand to those Palestinians who are in need, while helping them strengthen their own institutions. We must reject the use of terror, and recognize that Israel's security concerns are legitimate.*

Remarks by President Obama to the Turkish Parliament, Turkish Grand National Assembly Complex Ankara, Turkey, *The White House Office of the Press Secretary*, April 6, 2009 <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-turkish-parliament> (downloaded 10. 04. 2009)

[8] Ради се о добро познатом инциденту на економској конференцији у Давосу када је Ердоган израелском председнику Шимону Пересу у директно преношеном програму сасуо да „ви веома добро знате како се убија“ што је овај прокоментарисао веома тешким речима да то *„није схватио лично“*.
Peres:
Erdogan spat 'nothing personal',
Jerusalem Post Online Edition
, Jan. 29, 2009

<http://www.jpost.com/servlet/Satellite>

[9] Remarks by the President on a New Beginning, Cairo University, Office of the Press Secretary, 04.06.2009. http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-at-Cairo-University-6-04-09/ (downloaded 06.06.2011)

[10] Address by Prime Minister Benjamin Netanyahu at the Begin-Sadat (BESA) Center for Strategic Studies, Bar-Ilan University, *Israel Ministry of Foreign Affairs*, (downloaded 20.06.2009)

<http://www.mfa.gov.il/MFA/Government/Speeches+by+Israeli>

[11] Синиша Стефановић, Зиданње мира на Западној обали, *НСПМ Online*, 10.11.2010. <http://www.nspm.rs/savremeni-svet/zidanje-mira-na-bliskom-istoku.html>

[12] У сваком случају, ту је оригинал: *I think that where -- where there's the most promise of building stronger U.S.-Turkish relations is in the recognition that Turkey and the United States can build* **a model partnership** *in which a predominantly Christian nation and a predominantly Muslim nation, a Western nation and a nation that straddles two continents -- that we can create a modern international community that is respectful, that is secure, that is prosperous; that there are not tensions, inevitable tensions, between cultures, which I think is extraordinarily important.*

Joint Press Availability with President Obama and President Gul of Turkey, Cankaya Palace, Ankara, Turkey

The White House Office of the Press Secretary

, April 6, 2009

<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/joint-press-availability-with-president-obama-and-president-gul-turkey>

(downloaded 10. 04. 2009)

[13] CV of The Minister, *Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs*, <http://www.mfa.gov.tr/ahmet-davutoglu.en.mfa>

(downloaded 29. 08. 2011)

Пише: Синиша Стефановић
субота, 08 октобар 2011 14:22

---

[14] Speech Delivered by the Minister of Foreign Affairs H.E. Ahmet Davutoğlu at the 28th Annual Conference on US-Turkish Relations Organized by ATC-DEIK: "Turkey-US relations: A Model Partnership, Global and Regional Dimensions", Washington DC, 02. 06. 2009. *Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs* (downloaded 03.07.2011)

http://www.mfa.gov.tr/minister_s-speechat-the-28th-annual-conference-on-us-turkish-relations.en.mfa

[15] Исто. „... when I interpreted this, I thought that President Obama wanted to underline the unique character of this relationship. Model means unique and prototype; not an ordinary relation, a prototype relationship between the two countries. Then, we should ask other questions: Why is this relationship a prototype for others?“

[16] Исто.

[17] Turkey's Zero-Problems Foreign Policy, *Foreign Policy*, May 20 2010, http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/05/20/turkeys_zero_problems_foreign_policy?hidecomments=yes
Документ је слободно доступан на страници турског министарства иностраних дела – текст којим сам се користио - на адреси
http://www.mfa.gov.tr/article-by-h_e_-ahmet-davutoglu-published-in-foreign-policy-magazine-usa_-on-20-may-2010.en.mfa
(downloaded 03.07.2011)

[18] Address by H.E. Ahmet Davutoğlu, Minister of Foreign Affairs of Republic of Turkey at the United Nations Security Council, 31 May 2010, New York, *Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs*, (downloaded 03.07.2011) <http://www.mfa.gov.tr/anasayfa-3105-un.en.mfa>
„However, the flotilla consists of citizens of 32 countries. All of them civilians, representing many faiths; Christianity, Islam, Judaism and people from all creeds and backgrounds. It represents the conscience of the international community. It is a model of the United Nations. Therefore, this was an attack on the United Nations and its values.“

Пише: Сениша Стефановић
субота, 08 октобар 2011 14:22

---

[19] The situation in the Middle East, including the Palestinian question, *UN Security Council*, 01.06.2010. (downloaded 10.09.2011)
<http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?Open&DS=S/PRST/2010/9&Lang=E&Area=UNDOC>

[20] Daily News Parliament Bureau, Turkish Parliament urges gov't to review ties with Israel, *Hurriyet Daily News*, June 2, 2010. (downloaded 03.06.2010) URL:
www.hurriyetdailynews.com/n.php?n=urgent-turkish-parliament-calls-for-effective-measures-against-israel-2010-06-02

[21] Turkish Foreign Minister Ahmet Davutoglu says it is 'time calm replaces anger.' *Haaretz Online*, 02.06.10 (downloaded 03.06.2010)
<http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/turkey-to-normalize-israeli-ties-if-gaza-blockade-ends-1.293757>

[22] Есад Хећимовић, Шта Турска хоће на Балкану, *НСПМ Online*, 27. 10. 2009. (downloaded 17.09.2011)
<http://www.nspm.rs/prenosimo/obnovicemo-otomanski-balkan.html>

[23] О природи проблема са којима се Египат и Израел суочавају у погледу власти Хамаса над облашћу Газе и Палестинске аутономије опште види: Сениша Стефановић, Египат, Палестинци и „Зид смрти“, *НСПМ Online*, 09. март 2010. <http://www.nspm.rs/savremeni-svet/egipat-palestinci-i-zid-smrti.html>